

SID

سرویس های
ویژه

سرویس ترجمه
تخصصی

کارگاه های
آموزشی

بلاگ
مرکز اطلاعات علمی

سامانه ویراستاری
STES

فیلم های
آموزشی

کارگاه های آموزشی مرکز اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی

کارگاه آنلاین
بررسی مقابله ای متون (مقدماتی)

کارگاه آنلاین
پروپوزال نویسی و پایان نامه نویسی

کارگاه آنلاین آشنایی با پایگاه های اطلاعات علمی بین المللی و ترند های جستجو

چکیده:

یکی از مسائل جالب توجه در باستان‌شناسی ایران، میحث ورود انسان به فلات ایران است. قدیمی‌ترین شواهد باستان شناسی در ایران به حدود یک میلیون سال پیش بر می‌گردد. کشفیات اخیر نیز نشان می‌دهد که در دوره پارینه‌سنگی مناطق مختلفی از ایران مورد توجه انسان‌ریخت‌های اولیه قرار گرفته و شرایط زیست‌محیطی و منابع طبیعی مناسب از دلایل این جذب جوامع بوده است.

کشفیات اخیر باستان‌شناسی و انسان‌شناختی نشان می‌دهد که منشاء انسان، مناطقی از شرق افریقا بوده است و در حدود تقریبی / میلیون سال پیش از افریقا خارج شده و در آسیا و اروپا پراکنده شده اند. در این میان فلات ایران با توجه به قرارگیری در کریدوری مناسب جهت اتصال غرب به شرق، جهت مطالعات باستان‌شناسی پارینه‌سنگی مورد توجه قرار گرفته است. یعی عمده یعنی خلیج فارس در جنوب دریای مازندران در شمال باعث شده است که این منطقه دالان مناسب و کلیدی جهت عبور انسان از غرب به شرق باشد. در این مقاله علاوه بر توجه به اهمیت ایران به عنوان کریدور، مسیرهای احتمالی ورود انسان به ایرا اساس کشفیات اخیر در دوره پارینه‌سنگی قدیم مورد بررسی اجمالی قرار خواهیم داد.

پیشینه:

با توجه به پژوهش‌های انجام گرفته در مورد خاستگاه انسان، آشکارا به نظر می‌رسد که خاستگاه انسان‌ریخت‌ها و همچنین خاستگاه فناوری انسانی در افریقا بوده است. ه زمانی حدود دو میلیون سال پیش این گونه‌های انسان‌ریخت شروع به خارج شدن از افریقا نموده و احتمالا از مسیر خاور نزدیک در آسیا و اروپا پراکنده (Sckick & Toth, 2000)

یمی‌ترین محوطه‌های خارج از افریقا در شرق آسیا . میلیون سال پیش، و محوطه دمانیسی گرجستان با تاریخی تقریبی در همین حدود است. اما نزدیک‌ترین محل به افریقا در منطقه لوانت (عبیده) . میلیون سال پیش را نشان می‌دهد (Bar- Yosef, 1994). این تاریخ‌گذاری‌ها به این معنی است که بعد از خروج انسان از افریقا که در حدود دو میلیون سال پیش اتفاق افتاده، انسان‌ریخت‌ها از مسیر ب افریقا سیا رسیده‌اند. در این بین مسیرهای مهاجرتی این انسان‌ریخت‌ها نیز برای باستان شناسان مهم و قابل توجه است. چند مسیر احتمالی را می‌توان به عنوان دالان‌های پیشنهادی مطرح نمود که یکی از این مسیرها می‌تواند فلات ایران باشد، مسیری که در ع به دلیل شرایط محیطی مناسب در آن دوره تا حدودی از دیگر مسیرها محتمل‌تر به نظر می‌ (Smith, 1986).

پارینه سنگی قدیم ایران:

در طول چند سال اخیر، کشفیات دوره پارینه سنگی قدیم شاهد رشد و کشف محوطه‌های بیشتری نسبت به سالهای گذشته بوده است. برای مثال می‌توان به محوطه گنج پر گیلان (Biglari et al, 2004)، محوطه‌های جنوب دریاچه ارومیه (Jaubert, et al, 2006) (Otte, 2004) ، محوطه‌های امر مردگ (Biglari et al, 2000) چند محوطه دیگر در فلات مرکزی اشاره نمود (بیگلری،). این کشفیات موجب شده که دانسته‌های ما از الگوی‌های استقرار و صنایع سنگی این دوره در ایران افزایش یابد. هر چند مشکل نبود یک محوطه دارای رسوبات حفظ شده (مانند غار و پناهگاه صخره ای) همچنان پا برجاست و بیشتر تاریخ‌گذاری‌ها در این دوره بر اساس شواهد زمین شناسی و یا تکنولوژی و ریخت شناسی مصنوعات سنگی به دست آمد. اما تعداد کم محوطه‌ها که ناشی از کمبود بررسی‌های در این زمینه است، نمی‌تواند روشن‌گر بسیاری از سوالات ما در این

زمینه باشد و تنها می توان بر ز شواهد بوم شناسی و ی احتمالی مسیر هایی که با توجه به اسی و اطلاعات اندکی که داریم بسنده نماییم.

قدیمی ترین شواهد باستان شناسی در ایران بر می گردد به حدود هزار سال پیش و محوطه کشف رود در شمال شرقی ایران (Ariai and Thiboult 1975). این محوطه با توجه به مطالعات انجام گرفته بر روی بستر یین شناسی آن و همچنین مصنوعات سنگی تاریخ گذاری نسبی شده و آن را به دوره پیش آشولی منسوب کرده اند.

از دیگر محوطه های شاخص این دوره می توان به محوطه گنج دره در شمال ایران (Biglari et al 2004)، شیوتو (نادری بی تا، نادری (Jaubert et al 2006) در زاگرس مرکزی (کرمانشاه و ایلام) اشاره نمود. بر اساس مطالعات انجام شده این محوطه ها زمانی هزار سال پیش را در بر می گیرند. متأسفانه تاکنون هیچ محوطه ای در این دوره کاوش ده و بیشتر ا مصنوعات سنگی و تاریخ گذاری نسبی است. با توجه به نقشه پراکندگی محوطه ها در دروه پارینه سنگی قدیم، نشان می دهد که ایران نیز مانند مناطق پیرامون خود، مورد توجه انسان ریخت ها بوده است. در این بین سوال اساسی و مهم مسیر های ورود انسان به فلا ایران است. مسیر هایی که به دلیل کمبود اطلا در زمینه تاریخ گذاری مطلق، بر حدس و گمان استوار است. اما با باز سازی های اقلیمی و توجه به ریخت شناسی فلات ایران می توان چند مسیر احتمالی را پیشنهاد داد.

مسیر های پیشنهادی:

با توجه به مسیر مهاجرتی انسان ریخت ها از غرب به شرق (از آفریقا به عنوان منشا به دیگر مناطق) مسیر را می توان پیشنهاد داد که البته با بررسی های بیشتر می توان با قطعیت بیشتری در مورد هر کدام از این مسیر ها صحبت نمود. وجود دو عامل بازدارنده گسترده یعنی دریای مازندران در شمال و خلیج فارس در جنوب باعث شده که محتمل ترین مسیر بین این مانع، مسیر های زاگرس و دره های میان کوهی آن و همچنین تنگه هرمز باشد. هر چند احتمال اینکه مسیر های مهاجرتی دیگری نیز مانند دور زدن انسان ریخت از شمال دریای مازندران نیز و ورود انسان از مناطق شمال شرقی دور انتظار نباشد ولی شرایط زیست محیطی مناسبی دوره پلیستوسن تحتانی برای آن مسیر مهاجرتی کمی دشوار است.

مسیر زاگرس: این مسیر یکی از محتمل ترین دالانهای مهاجرتی انسان در دوره های مختلف بوده است. کوهستان زاگرس که از شمال غربی ایران تا جنوب و جنوب شرقی ایران به طول کیلومتر کشیده شده است به عنوان عاملی بازدارنده و هم عاملی جذب کننده عمل کرده است. به این صورت که به دلیل ارتفاعات و راه های صعب العبور به عنوان سدی در مقابل مهاجرت ها قد علم کرده و از طرف دیگر وجود منابع مناسب زیستی خود باعث جذب جوامع در دوره های مختلف انسانی بوده است. در این بین در خود زاگرس وجود دشت های میان کوهی در قسمت های مختلف باعث شده که عبور و مرور در دوره های مختلف از دوره پارینه سنگی تا دوره های متاخر در جریان (حیدری) . مربوط به پارینه سنگی قدیم در این محدوده خود موید این نکته است که زمانی انسان و شد در این منطقه استقرار داشته اند و عوامل جذب در این منطقه برای استقرار های این انسان ریخت ها مهیا بوده است. این مسیر خود می تواند به سه قسمت تقسیم شود. مسیر شمالی آن که در بر گیرنده مناطق شمال غربی ایران است که دارای دره های میان کوهی مناسبی است و حتی در دوره ای متاخر تر نیز محل رفت و (Solecki 1999) . در این قسمت وجود محوطه شیوتو با ت نزدیک به هزار سال به عنوان شاخصه این منطقه شناخته می شود. در قسمت غربی آن (شمال عراق) تنها محوطه کاوش شده در دوره پارینه سنگی قدیم زاگرس واقع شده است. محوطه برده بلکه که توسط هیات پیش از تاریخ دانشگاه شیکاگو به سرپرستی بروس هوو و هربرت رایت کاوش گردید و با توجه به صنایع سنگی آن به حدود هزار سال پیش منسوب شده است. (Wright and Howe 1951)

مسیر دیگری که به نظر یکی از بهترین مسیر ها باشد و از نظر غنی محوطه ها نیز قابل توجه است، زاگرس غرب مرکزی (استان های ایلام، کرمانشاه و لرستان) است. ارتفاع نسبتا کم و همچنین دشت های میان کوهی از عواملی است که تا حدودی به این فرضیه کمک می کند. وجود چندین محوطه پارینه سنگی در این محدوده نشان می دهد که این محدوده جغرافیایی دارای اهمیت زیادی در دوره پلیستوسن بوده و می تواند به عنوان محتمل ترین مسیر مهاجرتی نیز برای ورود انسان به فلات ایران مورد توجه قرار گیرد.

از طرف دیگر این قاعده برای زاگرس جنوبی نیز صادق است. کشف اخیر در دشت های رسوبی منطقه شوش که در دامنه های غربی کوهستان زاگرس جنوبی قرار دارد خود موید این بحث است که انسان ریخت ها با گذر از دشت های بین النهرین و غرب زاگرس از طریق منطقه خوزستان و از راه دره های میان کوهی این قسمت از زاگرس خود را به داخل فلات ایران رساند .

تنگه هرمز: یکی دیگر از مسیر های پیشنهادی برای ورود انسان به فلات ایران، مسیر تنگه هر چه به این نظریه ا پلیستوسن پس از بی باب المندب و عبور از خط ساحلی جنوبی شبه جزیره شواهد دیرین زیست محیطی حاکی از این است که در دوره های موسوم به دوران یخچالی سطح آب دریا ها و اقیانوس ها کاهش یافته است و این شرایط باعث شده است که دریا های کم عمق تبدیل به سرزمین های خشک گردند (حیدری) . شواهد دیرین جغرافیایی نشان می دهد که در دوره های یخچالی قسمت اصلی خلیج فارس خشک بوده و شواهد قوی نشان می دهد که بزرگی از خلیج فارس در دوره های یخچالی دوران چهارم سرزمین خشکی بوده است (حیدری) . مشکل این قسمت از مسیر مهاجرتی عدم بررسی های منظم و کشف محوطه های دوره پارینه سنگی قدیم است.

نتیجه گیری:

ورود انسان به فلات ایران یکی از مسائل مهم در باستان شناسی پارینه سنگی به شمار می آید. قرار گیری ایران بر سر شاهراه غربی- شرقی مسیر مهاجرت از افریقا - دگاه اولیه- به دیگر مناطق شرقی آسیا و وجود تنوع اقلیمی و منابع مناسب زیستی، باعث جذب جوامع و همچنین محل مناسبی برای عبور و مرور . با توجه به محیط جغرافیایی و ریخت شناسی ایران، و قرار گیری دو عارضه طبیعی (دریای مازنداران در شمال و خلیج فارس در جنوب) باعث شده که ایران به عنوان ک پدوری مناسب برای عبور انسان به دیگر مناطق آسیا محسوب گردید. مسیر های احتمالی که می توان به آنها اشاره کرد مسیر کوهستان زاگرس در غرب ایران و همچنین تنگه هرمز در جنوب ایران است که پلیستوسن، احتمالاً به ص براهه و یا خشکی بوده است.

از طرف دیگر مسیر های دیگری را نیز به این لیست افزود که منطقه کناره غربی دریای مازنداران از جمله آنها است که با توجه به ف گیری محوطه دمانیسی در شمال فلات ایران در پژوهش های آینده می توان به آن توجه بیشتری کرد. انجام پژوهش های نظام مند و هدف دار در دوره پارینه سنگی در مرزهای غربی و همچنین جنوبی می تواند کمک شایانی به تبیین مسیر های ورودی به فلات ایران باشد

:

بیگلری، فریدوون. ، گزارش بررسی مقدماتی محوطه های پارینه سنگی منطقه کاشان؛ نقره کاران سیلک، گزارش فصل دوم ، به کوشش دکتر صادق ملک شه میرزادی، پژوهشکده باستان شناسی

حیدری گوران، سامان. ، دالان ایران، ورود انسان نخستین به سرزمین ایران از دیدگاه بوم شناسی، نامورنامه؛ مقاله هایی در پاسداشت یاد مسعود آذرنوش، به کوشش حمید فهیمی و کریم علیزاده

نادری، رحمت. ، گزارش کشف شواهد احتمالی پارینه سنگی قدیم بر روی تراس های رود خانه سیمینه رود مجله پیام باستان شناس، شماره پنجم، ص - . دانشگاه آزاد اسلامی واحد ابهر نادری، رحمت. بی تا. پارینه سنگی شمال غرب ایران، با تاکید بر جنوب دریاچه ارومیه، پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه آزاد اسلامی- واحد ابهر

Wright, H. E., Jr, and Howe, B.
1951, Preliminary Report on Soundings at Barda Balka. Sumer 7:107-17

Jaubert, J; Biglari, F.; Bordes, J.; Braxell, L.; Mourre, V.; Shidrang, S.; Naderi, R.; and Alipour, S.
2006, New Research on Paleolithic of Iran: Preliminary Report of 2004 Iranian- French Joint Mission. Archeological Reports (Iranian Center for Archaeological Research) 4: 17-26

Biglari, F.; Nokande, G.; and Heydari, S.
2000, A Recent Find of a Possible Lower Paleolithic Assemblage from the Foothills of the Zagros Mountains. Antiquity 74:749-50

Otte, M.; F. Biglari.; S.Alipour.; R.Naderi.; and J. Hossemi.

2004. Earliest Human Occupations in Central Asia: an Iranian Look, Archeology and paleontology of Eurasia, Essays in Honor of Vidim Ranov, Novosibirsk, P. 279-282

Schick, K and Toth, N.

2000. Origin and Development Tool- Making Behavior Africa and Asia. Human Evolution, Vol. 15, N1-2. Pp. 121-128

Bar- Yosef, O.

1994. The Lower Paleolithic of Near East. Journal of World Prehistory, Vol. 8, Issue 3, Pp. 211-265

Biglari, F.; Heydari, S.; and Shidrang, S.

2004. Ganj Par: The First Evidence for Lower Paleolithic Occupation in the Southern Caspian Basin, Iran . Atiquity 78.

Online: <http://62.189.20.34/projgall/bigari/index.html>

Ariai, A.; and C.Thibout

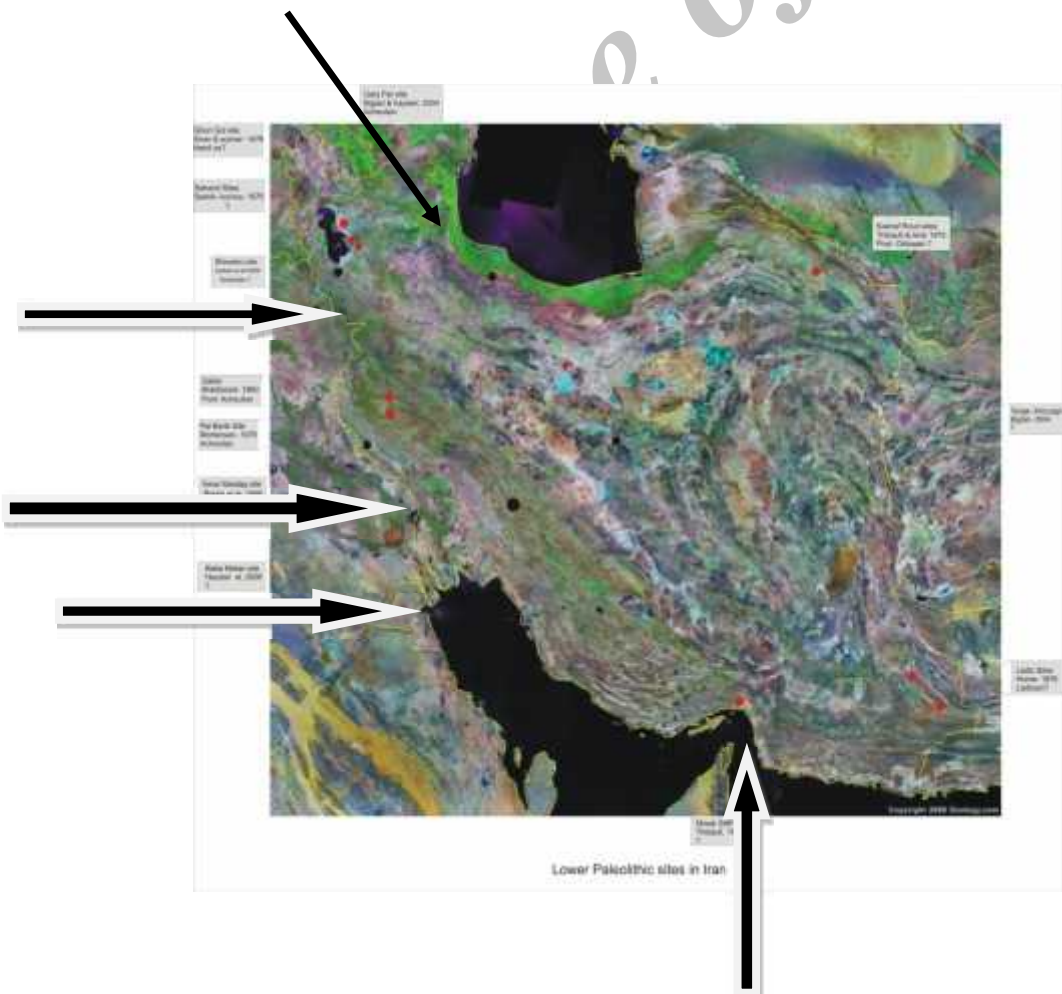
1975. Nouvelles Precisions a Propos de l'outillage Paleolithique Ancian sur Galets du Khorassan(Iran). Palorint III: 101-108

Smith, P.E.L,

1986. Paleolithic Archaeology in Iran, The University Museum, University of Pennsylvania, Philadelphia

Solecki, R.S.

1999. An Archaeological Survey in Western Azarbaijan, Iran. In the Iranian world, Essays on Iranian Art and Archaeology, Presented to Ezat O. Negahban, A. Alizadeh, Y. Majidzadeh, S.M. Shahmirzadi(eds). P.p 28-74. Iran University Press.

SID

سرویس های ویژه

سرویس ترجمه تخصصی

کارگاه های آموزشی

بلاگ مرکز اطلاعات علمی

سامانه ویراستاری STES

فیلم های آموزشی

کارگاه های آموزشی مرکز اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی

نوبت آتومس
بررسی مقاله ای متون (مقدماتی)

کارگاه آنلاین
بررسی مقابله ای متون (مقدماتی)

PROPOSAL
پروپوزال

نوبت آتومس
پروپوزال نویسی و پایان نامه نویسی

کارگاه آنلاین
پروپوزال نویسی و پایان نامه نویسی

ISI
Scopus

نوبت آتومس
آشنایی با پایگاه های اطلاعات علمی بین المللی و ترند های جستجو

کارگاه آنلاین آشنایی با پایگاه های اطلاعات علمی بین المللی و ترند های جستجو